

750 éve indult keletre Julianus barát

Expedíció az őshazába

Mikor szakadt kétfelé a magyar nép?

„Megtalálta pedig őket a nagy Etil folyó mellett. Kik látván őt, s megértvén, hogy keresztény magyar, nagyon örvendeztek megérkezése felett. Körülvezették őt házaikban és falvaikban, és keresztény magyar véreik királyáról és országáról behatóan tudakozódtak. Bármit mondott nekik a hitről vagy egyebekről, a legfigyelmesebben hallgatták, mivel teljesen magyar a nyelvük; megértették őt, és ő is azokat.” – így írta le 1237 elején Riccardus fráter a pápának küldött jelentésben rendtartásra, Julianus barát találkozását a Volga mentén, az őshazában élő magyarokkal.

Napra pontosan nem lehet meghatározni, de ez idő tájra tehető annak 750. évfordulója, hogy Julianus barát és három domonkos rendi szerzetestársa elindult Magyarországról felkutatni az őshazában maradt magyarokat: 1235 tavaszán, vagy nyarán, de mindenképpen még

szeptember előtt, Julianus útjának évfordulója jónéhány érdekes történelmi kérdést vet fel, amelyekben való eligazodáshoz Kristó Gyula történész, a korszak neves kutatója, a szegedi József Attila Tudományegyetem rektorának segítségét kértük.

– Honnan tudtak a Kárpát-medencében élő akkori magyarok a Volga mentén élő magyarság létezéséről?

– Az egyik tudományos nézet szerint évszázadokon keresztül megőrződött a nép emlékezetében, hogy a Volga mentén maradtak vissza magyarok. Én ezt kevésbé tartom valószínűnek. Véleményem szerint a keleten maradt magyarok létezéséről azok

a domonkon szerzetesek hozták a hírt, akik az 1220-as évek elejétől IV. Béla támogatásával hitértítő akciókat folytattak a kunok földjén, a mai Dél-Ukrajnában. A mohamedán kereskedőktől származható hír azonban csak arról szólt, hogy keletebbre él egy a magyarhoz hasonló nép, de hogy pontosan hol, arra nem adott útmutatást. Julianus és társai délkeletnek indultak el Bizáncon keresztül a Fekete-tenger észak-keleti partvidékéig, s csak innen fordult útjuk északnak. Ha a nép emlékezetére támaszkodhattak volna, bizonyára a rövidebb észak-keleti útirányt választották. Visszafelé már ezen az úton, Oroszországon és Len-

gyelországon keresztül jött Julianus.

– Milyen magyar népet talált a Volga mentén Julianus?

– Több nézet szerint az eredetileg is ott élő, az őshazában visszamaradt magyarokat. A középkor elején a népek szétválása, kettészakadása nem volt ritkaság. Baskiriában két olyan törzsnév is fennmaradt, amelynek megfelelője – Jenő és Gyarmat – a Kárpát-medencében honfoglaló magyaroknál is megtalálható. A történelemtudomány korábban 463-ra tette a magyar nép kettéválását. Ezt az időpontot megkérdőjelezi az a tény, hogy Julianus és az őshazában maradt magyarok tökéletesen megértették egymást,

noha 800 évig egymástól függetlenül fejlődött a kettészakatt magyar nép nyelve. Ezért magyar nép szétválását időben jóval későbbre kell tennünk, hogy a nyelvi azonosság még magyarázható legyen. Én a magyar nép szétválásának időpontját a lehető legkésőbbre, 830 tájára teszem.

– Milyen céllal indult útnak Julianus és három társa? Elképzelhető, hogy a Kárpát-medencébe akarták hívni a keleten maradt magyarokat?

– Ilyen irreális tervet nem említ egyetlen forrás sem. A cél egyértelműen a pogány magyarok keresztény hitre való térítése volt a domonkosrendiek missziójának megfelelően. Julianus 1236. decemberében a tatárok világhódító terveinek hírével ért haza. A következő évben újabb két csoport szerzetes indult a keleti magyarokhoz, köztük Julianus is. Szuzdalnál tovább nem juthatott; a tatár invázió miatt, amely legyőzte és szétszórta a keleti magyarok népét is. További sorsukról nincs megbízható adat.

Dunai Imre